

100 Contemporary Concrete Buildings

Indrukwekkend, dat is deze publicatie zeker. Twee dikke boeken in een stevige cassette, prachtig uitgevoerd, letterlijk vuistdik. En dat het over beton gaat, is in eerste oogopslag duidelijk. Honderd gebouwen, gerealiseerd in de afgelopen tien jaren en van over de hele wereld, zijn hierin gedocumenteerd met als invalshoek 'architectuur in beton'.

Toen de redactie mij vroeg dit boekwerk te bespreken voor *Cement*, heb ik het direct geaccepteerd. Het zal mijn laatste bijdrage aan het vakblad zijn, waaraan ik vele jaren zelf als redacteur heb gewerkt. Veel werk heb ik gemaakt van de opbouw van een kennisnetwerk voor architectuur in beton, zodat ik deze publicatie van uitgeverij Taschen vooral vanuit de achtergrond van marketingcommunicatie

bekijk. Taschen is een grote naam in de uitgeverwereld. Met slimme uitgeefformules slaagt ze erin een zeer groot publiek te bereiken, van de geïnteresseerde leek tot de altijd leergierige professional. U heeft vast wel een aantal Taschen-publicaties in uw boekenkast staan.

De consequent volgehouden grafische en redactionele formule maakt deze 'zware' publicatie eenvoudig

toegankelijk. Honderd gebouwen zijn geordend naar naam van de architect, gewoon op alfabet van Acebo & Alonso tot Zumthor. Meestal één project per architect, in enkele gevallen twee of zelfs drie (niet verrassend voor Ando, Chipperfield en Hadid). Het enige Nederlandse bureau dat is vertegenwoordigd, is UNStudio van Ben van Berkel en Caroline Bos, met een project in Singapore.

Eerst wordt er een kort cv van de architect gegeven en vervolgens de projectreportage, vooral met prima foto's en enkele kleine tekeningen (situatie, plattegrond en doorsnede). De tekst is in omvang en diepgang beperkt, ook al vanwege de drietaligheid (Engels, Frans en Duits) die toch veel ruimte vergt. Het boek nodigt daardoor vooral uit tot bladeren en je laten verrassen door prachtige projecten van architectenbureaus waar we hier nog niet van hebben gehoord of gezien. En wat mij betreft een tevredenstemmende herkenning van architecten die we al voor hun internationale erkenning hebben betrokken bij onderwijsprojecten, zoals de Concrete Design Competition.

Lezenswaardig is de inleiding, waarin de grote lijnen van ontwikkeling worden geschetst van ruim honderd jaar architectuur in beton. Hierin zie je heel mooi de relatie tussen materiaalontwikkeling, constructietechniek en toepassing van architectonische kwaliteiten. Die materiaalontwikkeling eindigt in deze publicatie bij ultra-hogesterktebeton, zoals toegepast door Rudy Ricciotti die mede daardoor internationale aandacht kreeg. De ontwikkeling en toepassing van ultralicht en thermisch isolerend beton (bekend als warmbeton) zal over tien jaar wel aandacht krijgen in het volgende 100 Concrete Buildings-boek. En ik verwacht dat daar dan ook de eerste 3D-geprinte betonconstructies aan de orde gaan komen.

Wat mij persoonlijk opvalt – en ook een beetje tegenstaat – is dat de

meeste van de honderd geselecteerde gebouwen groot, zeer groot of zelfs megagroot zijn. Ik mis de meer intieme en bescheiden projecten waarin beton niet indrukwekkend groot is, maar wel veel kwaliteit brengt in tactiliteit, in beleving. Het laatste project in deel 2 van dit boek doet dan toch wel weer goed. Dat is namelijk de Bruder Klaus Kapelle van Peter Zumtor, de kampioen van het doorgronden van het materiaal en het uitbuiten van specifieke kwaliteiten. Mijn eigen motto mag ik hier vast wel aan toevoegen: materialen moet je voelen, ruiken en proeven.

Wat betreft de schaalgrootte herinner ik me ook een opmerking van good old Abe Bonnema tijdens een interview: "projecten hebben wel een zekere maat nodig om schoonbeton tot z'n recht te laten komen". Hij had gelijk. Ook met zijn opmerking dat Nederland niet het ideale klimaat heeft voor schoonbeton buiten. De geselecteerde honderd contemporary concrete buildings bevestigen dat in feite. Verreweg de meeste zijn te vinden in drogere klimaatstreken waar andere detailleringen haalbaar en toelaatbaar zijn. Niettemin zijn het mooie bronnen van inspiratie, ook voor projecten hier.

Mag ik er één uitlichten? Het Niigata City Konan Ward Cultural Center van architect Chiaki Arai. Niet vanwege de ruimtelijke vorm, maar vanwege de even eenvoudige als slimme vervanging van de conusvorm aan centerpennen door strips, die kunnen worden gebruikt voor kleine licht-

2

armaturen. Woorden schieten tekort; u moet het zien! Aanbevolen dus deze '100 Contemporary Concrete Buildings'. Een heerlijk boek om te krijgen en trouwens ook geweldig om te geven.

Wetende dat ik niet helemaal objectief ben, durf ik toch wel te stellen dat de afgelopen tien jaar de kwaliteit van architectuur in beton in ons land is gestegen. De ontwikkeling van CUR-Aanbeveling 100 (en de revisie daarvan) heeft zeker bijgedragen aan een betere dialoog tussen ontwerpers en producenten, zo ook de serie Casestudies Prefab Beton die we vanuit het Cement&BetonCentrum hebben georganiseerd. En die dialoog is essentieel voor het benutten van de potentiële kwaliteit van beton. Beton is geen catalogusproduct en dat moet het ook vooral niet worden. De onderscheidende potentie van beton in architectuur is dat er steeds

weer iets unieks ontstaat. Dat vergt kennis, dialoog en interactie. Precies dat is het doel van ons nieuwe medium Tektoniek, zeer recent gelanceerd als het kennisnetwerk van architectuur in beton. Ook dat wil ik graag aanbevelen: www.tektoniek.nl. ☒

Hans Köhne

100 Contemporary Concrete Buildings
auteur Philip Jodidio
uitgave Taschen GmbH, Keulen
taal Engels, Frans, Duits
aantal pagina's 730
afmeting 240 x 310 mm
ISBN 978-3-8365-4767-3
prijs € 39,90
meer informatie en bestellen
www.taschen.nl